

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutioes Morales

In Quibus Vnivers[ae] Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

4 Quis nam contractus censualis sit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

licet, quarta, vel quinta pars solui debeat.

Tertio diuiditur ratione rei, in qua imponitur census: Aut enim personalis, aut realis est. Personalis census constituitur in aliqua persona, ex qua, etiam artem, industriam, operam, aut vires habet, utilitas, & commodum percipi potest. Realis census constituitur in re aliqua certa, & designata, vili, & frugifera.

Quarto diuiditur census ratione temporis, quo pensio solui debeat. Aut enim perpetuus est census, aut temporalis. Perpetuus dicitur, cum transeat ad haereditatem, & non finitur obitu alicuius, hoc est, nec venditoris, nec emptoris, nec alterius cuiuspiam omnino: ac ita obligatio soluendi pensionem transferretur ad haereditatem emptoris. Temporalis est, quando pensio solum ad tempus ex obligatione soluitur. Qui census a hoc est duplex: Aut enim ad certos annos pensio solui debet, nimirum ad decennium, vel septennium; aut ad annos, siue tempus incertum, videlicet ad vitam emptoris census; vel ad vitam alterius, & hic census vulgo dicitur vitalitius.

Quinto, diuiditur census ratione pacti: Aut enim redimi, & extingui ex pacto potest, aut non potest. Rursus, qui redimi potest, aut pactum habet, vt quodcumque venditor census voluerit, redimere possit, & tunc pactum est gratia venditoris: Aut est cum pacto, vt redimi queat, quodcumque libuerit emptori census, & tunc pactum est gratia emptoris: Aut est cum pacto, vt perimi, & extingui valeat, quodcumque emptor, vel venditor voluerit, & tunc pactum sit gratia utriusque.

Item census, aut est cum pacto, vt possit redimi intra certum tempus, quo elapso, amplius extingui non possit: aut est cum pacto, vt in perpetuum, hoc est, quodcumque tempore decursu redimi, & extingui possit.

Quisnam contractus censualis sit.

CAPVT. IV.

PRIMO quaeritur, Quo in genere contractus contineatur censualis? Respondeo, censum, vt dixi, esse ius percipiendi annuam pensionem, siue redditum ex rebus alienis, & proinde materiam esse diuersorum contractuum. Nam ius hoc potest emi, & vendi, donari, locari, commodari, & cum alio iure, vel re commutari. Passim tamen censualis contractus est quaedam emptionis, & venditionis species. Verbi gratia: Titius accepit a Caio centum aureos, & vendit ei annuam pensionem, vel ius exigendi illam, quam in agro, vel domo sua constituit: obligat sese Caio, videlicet promittit se ei redditurum quotannis septem ex agro suo, vel domo. Vnde fit, vt in hoc censuali contractu Titius sit venditor census, quia centum recepit a Caio, tamquam pretio, vendit fructum, vel pensionem, quam poterat ex agro, vel domo sua in singulos annos percipere: emptor vero census est Caio, qui centum Titio dedit, tamquam pretio, emit ius percipiendi quotannis septem ex agro, vel domo ipsius Titij. Generatim venditor census est, qui recepto pretio, se obligat alteri ad soluendum annuum redditum: emptor est, qui pretium dedit, & ob id quotannis percipit censum annuum. Id vero, quod venditur, & emitur, est vel ipsum ius exigendi, & percipiendi pensionem annuam: vel est ipse redditus annuus, qui quotannis redditur: nam tamen redditus annui praesentes non sunt, futuri tamen sunt: & saepe futuri fructus, qui solum spe habentur, vendi, & emi possunt, & solent: emuntur enim fructus ex agro venturi, & partus ancillae, vel pecudis. *l. Nec emptio. Et. l. Si iactum, ff. de Contrah. empt.*

Quaes, quomodo se habeat in hoc contractu res censui subiecta, vt pote, domus, vel ager, in quo Titus censum constituit, quotannis Caio soluendum. Arum nonnulli eam rem vendi: nam quamuis domus, vel ager penes Titium

venditorem maneat, totum tamen periculum, & damnum: sicut & commodum agri transeat, & pertinet ad Caio.

Item, quia si Titius agrum, vel domum huiusmodi donatione, vel venditione ad Seio transferret, Caius haberet ius exigendi censum a Seio possessore agri, vel domus. Sed tenebra probabilius est, quod ceteri omnes dixerunt, in censuali contractu, vendi, & emi, vel pensionem annuam quae redditur, vel ius exigendi eam, non rem censui subiectam, quia ea res solum se habet vt materia, in qua ius exigendi censum consistit, vel materia, ex qua percipitur redditus annuus.

Falsa in idem est quorundam sententia dicentium, censualem contractum esse venditionem cum pacto retrouendendi, & locationem: putant enim illi esse duos contractus, vnum, quo Titius vendit agrum suum Caio, ea conditione, vt quoties reddiderit Caio centum, quod tamquam pretium acceptum ab eo, ipse Caius debeat Titio iterum agrum vendere: & hic finitur primus contractus. Alter est contractus locationis (secundum eos) quo Caius agrum emptum locat ipsi Titio, a quo emerat: & ideo Titius se obligat ad soluendam annuam pensionem Caio, tamquam pretium agri locati, & conducti. Sed merito haec sententia confutatur. Nam Constitutiones Pontificiae Martini V. & Callixti III. quibus censualis contractus approbatur, ponuntur in titulo emptionis, & venditionis inter Extraneas communes, & omnes Doctores censualem contractum appellant emptionem, & venditionem reddituum annuorum.

Secundo quaeritur, Quo differat censualis contractus a mutuo? Respondeo, in hoc potissimum differre: nam Caius v. g. si mutua accepit a Titio centum: totidem soluere iure compellitur in omnem euentum, etiam fortuitum, & Titius ius habet repetendi centum etiam ab haereditibus Caij. At vero per censualem contractum, Titius Caio vendit censum pretio ab eo accepto, nempe centum, vt quotannis reddat septem, non cogitur Caio reddere centum, quae accepit, quamuis si velit, possit reddere, ac ita censum extinguere. Caius itaque emptor census, habet ius exigendi pensionem, siue redditum annuum, quem emit, non tamen repetendi centum, quae dedit.

Item res censui supposita differat a pignore, vel hypotheca: Nam si pignus, vel hypotheca casu pereat, debitor semper cogitur soluere creditori pecuniam, quam mutua accepit: at si res obligata censui fortuito perit, venditor census liber est ab omni obligatione reddendi pretium acceptum, & soluendi annuam pensionem, quia pereunte re, perit ius, quod in illa consistit, & eo ipso perit census. Praeterea, quamuis pignus, vel hypotheca ad alium possessorem transferat: debitor tamen cogitur soluere mutuum, quod accepit: at si res subiecta censui ad alium possessorem deuenierit, cum suo onere transeat, hoc est obligata semper censui.

Tertio quaeritur, An liceat census, siue redditus annuos emere, & vendere? Olim inter Theologos, & Iuris Ciuilis, & Canonici interpretes magna fuit controuersia, an licita esset reddituum annuorum emptio, & venditio: & fuerunt duae sententiae, quarum vna negabat: vnde Henricus *quodlibeto 8. q. 2. 4.* docuit, fas non esse redditus perpetuos emere: & *Quodlib. 2. q. 15.* affirmavit licitum non esse redditus annuos ad vitam vendere. Idem *Quodlib. 1. q. 39.* scripsit, nefas esse huiusmodi redditus ad vitam emere: Concessit tamen ille, in duobus casibus census annuos, siue perpetuos, siue ad vitam posse vendi, & emi.

Primo, cum census est reuerentiuus, non consignatiuus, iuxta id, quod habetur in c. *Constitutus, de Religiosis domibus.*

Secundo, Quando quis in re sua, quam alteri donauit, certam pensionem annuam sibi reuerentiuus: tunc enim potest alteri vendere annuam pensionem, quam sibi retinuit. Eiusdem sententiae fuisse videtur Innocentius, Ioann. Andrie. *In ciuitate, de V. s. r. & Salicet. in Authent. Ad hac. C. de V. s. r.* Hi enim putabant censuale contractum esse mutuum cum lucro, & proinde usurarium: quod probabant. Primo,

quia

quia Titius à Caio post tempus elapsum accipit. V. g. centum, quae initio dederat, & interim exigit quotannis septem. Deinde, quia Titius emit à Caio pecuniam, videlicet, septem, quam ei quotannis Caio soluit: at pecunia emi, & vendi non potest, cum sit rerum pretium. Accedit, quod in hoc contractu nihil est, quod ematur, nisi pecunia, quae quotannis soluitur: nam res, quae censui supponitur, non emitur, nisi quia non transit ad emptorem, tum quia solum se habet, ut in hypotheca, siue pignus: ergo pecunia ipsa emitur, quod fieri nequit. Nec oblat si dicas, emi ius, & actionem ad pecuniam, quia sicut pecunia emi non potest, sic nec ius, vel actio ad illam.

Alter sententia fuit olim communi consensu Theologorum, & Iurisperitorum recepta, tuta conscientia, census reales perpetuos, siue temporales emi, & vendi. Ita sententia inter Theologos, Riccardus, & Gabriel, & postea Conradus, Maior, Medina, & Sotus; inter Summistas S. Antoninus, Angelus, Astenfis, Rosella, Pisanella, & Siluester; & inter Canonici iuris interpretes Hostiensis, Ioannes Lignanus, Butrius, Laurentius, Abbas, Anania; inter Doctores Iuris Civilis Bartolus, Baldus, Angelus, Paulus, & Iason; quos omnes supra citavi in principio: & de hac sententia dubitari amplius absque temeritate, & errore non potest. Quia emptio, & venditio reddituum annuorum, approbata est Constitutionibus Pontificis Martini V. Callixti III. Nicolai V. & Pij V. de quibus singulis postea dicemus. Et profecto ratio ipsa id aperte confirmat, quia censuales contractus, qui passim fit, non est mutuum in omnem euentum cogitur per censum mutuam acceptam reddere, hoc est, tantumdem restituere, quantum accepit, & creditor ius habet repetendi à debitor pecuniam, quam dederat: at venditor census nullo iure compellitur reddere principalem pecuniam, quam accepit. Item si res censui addicta perierit, census ipse evanescit, & perit, & venditor census sit liber ab omni obligatione: quod mutuum non habet.

Obicitur, in huiusmodi contractu censuali aequitatem desiderari, quia iustum pretium non soluitur, eò quod quando census in perpetuum constituitur, vel etiam ad vitam, emptor census recipit principalem pecuniam, quam dedit, & praeter eam plures etiam pensiones. Respondeo, non ideo emptorem census iniquam esse: nam idem accidit in emptioibus aliarum rerum. V. g. Titius emit fundum trecentis aureis, quos intra paucos annos ex fundi fructibus acquirit, & postea ex eodem fundo quotannis percipit fructus, & ex fructibus pecunias plures, quam pro fundo dedit.

Quarto quaeritur, An tuta conscientia emi, & vendi queant, tunc quando instituntur? quod perinde est ac si quaeratur, An possit census per venditionem institui, sicut potest per donationem.

Dux sunt etiam sententiae, Prima docet, emi quidem posse census, qui fuerant antea constituti: non tamen eos, qui quando venduntur, & emuntur, tunc instituantur. Sit hoc exemplum: Titius in praedio suo constituerat censum annuum, & Caio gratis, & liberaliter donauerat, tunc Caio potest vendere censum, quem Titius in suo praedio ante constituerat, & ipsi donauerat: nequit tamen Titius, quando in suo praedio novum censum constituit, Caio vendere, sed testamento legare, vel donare, & Caio deinde potest alteri vendere eiusmodi censum sibi donatum, vel testamento legatum, siue relictum. sic Innocentius, Hostiensis. Ioan. And. Butrius, Ancharanus in c. In ciuitate, de Vsuris; & Laurentius in cap. Consultus, de Vsur. par. 2. quaest. 11. Salicetus in Authent. Ad hac. C. De Vsur. Aretinus consil. 151. Decius consil. 123.

Secunda sententia eorum est, qui tradunt posse emi non solum census, qui erant antea constituti, sed etiam eos, qui instituntur, cum venduntur. Ita Panorm. & Ioan. Anania c. cit. In ciuitate, Oldradus consil. 207. Lopus allegat. 137. & inter Theologos Gabriel, Conradus, Maior, Sotus, & Medina; & inter Summistas Astenfis, Angelus, Rosella, S. Anto-

nius, Siluester locis supra allegatis. Atque haec opinio est verissima. Primo, quia Pontificae Constitutiones Martini V. Callixti III. Nicolai V. & Pij V. generatim approbant censuum emptorem, & venditionem, nec distinguunt inter census, qui antea constituti emuntur, & instituntur. Deinde, quia ratio ipsa concludit idem ius esse in utroque. Nam venditor census vendit ius, quod habet percipiendi fructus annuos ex re sua, & pretium accipit.

De prima conditione, quae requiritur in censuali contractu.

CAPVT V.

IN Constitutione Pij V. qua incipit: *Cum omni Apostolica*, quam ad verbum retet Nauarrus in *Manuali*, cap. 17. num. 234. Prima conditio est, ut census constituitur in re immobili, aut quae pro immobili habeatur. Eadem conditio continebatur in Constitutionibus Martini Quinti, & Callixti Tertii, titulus de Emptione, & venditione, inter *Extravaagantes communes*: in quibus legitur, ut venditor census assignet praedium certum, domum, vel possessionem, vel alia certa bona stabilia, in quibus censum constituit.

Primo quaeritur, An emptio, & venditio census personalis licita sit, V. g. ego me tibi obligo ad solvendum quotannis septem, quia das mihi centum. Non intelligitur questio, An liceat mihi secundum ius scriptum, & Pontificum emere, aut vendere censum personalem: quoniam Pij V. Constitutio prohibet, ne census constituitur nisi in re immobili, aut quae pro immobili habeatur, & postea census aliter instituitur, tanquam iniqtos, & sceleratissimos condemnat.

Caput ergo quaestiois est, An iure naturali, & diuino emptio census personalis prohibeatur? Dux sunt opinionum. Prima est asserentium, eam prohiberi, & damnari: & id probant, quia perinde est, ac si me tibi obligassem ad reddendum quotannis septem, eò quod mutua mihi centum dedisti. Deinde, quia emptio non est nisi rei alienius. *1. Nec emptio, si de contrah. empt.* sic Ioannes Lignanus cap. In ciuitate, cuius sententiam sequi videtur Rosella in verb. *Vsuraria. 1. num. 31. & Vsur. 2. num. 9.* & Laurentius de *Vsuris*, par. 2. q. 12. nu. 46. quia alioquin, inquit, omnis debitor, & mutuatarius posset obligare se creditori ad solvendum censum annuum.

Secunda sententia docet iure naturali, & diuino tale emptorem permitti, dummodo personae opera sit commoda, & utilis, & proinde pecunia utilis. Conradus de *contractibus*, q. 74. conclusa. Gabriel in 4. dist. 13. q. 12. 2. conclusa. 1. Maior eod. lib. & dist. q. 44. ad finem. Medina de *Rebus per usum acquisitis*, quaest. 11. vers. Sed quaerit aliquis. Sotus li. 6. de *Iustitia*, q. 5. ar. 1. post conclusionem 3. & in ipsa consil. 4. vers. Verumtamen de censu personalis. Couar. lib. 3. Variar. resol. c. 7. nu. 5. & haec sententia est verior, quam & ratio ipsa manifeste comprobatur.

Nam primo dubitari non potest, quin census possit constitui in persona serui, cuius industria, ars, & opera, cum sit commoda, & utilis, potest locari, ac proinde vendi. Et certe Innocentius, Abbas, & alij docuerunt in persona serui posse censum annuum institui: solum videntur negasse constitui posse in persona libera, & hoc ideo, quia scripta iura civilia, & canonica prohibent, quomodo persona libera vendatur.

Sed certe iure naturali, & diuino non prohibetur, ne liber homo vendatur: potest enim quis seipsum vendere: potest quisque suam operam alteri locare. Item c. *Postoratus*, & c. *Ad Apostolica*, de Decimis, constat olim Ecclesiam exigere, & percipere solitam decimas personales, quas quisque soluat ex decimis, & fructibus, & lucris suae industriae, operae, & laboris: ergo opera hominis potest vendi, & locari, est enim pretio estimabilis.